706
OFFICE ... EDUCATION THRISSUR - 3

प्रकृतिसंरक्षणं - अतिजीवनकला

देवस्य स्वदेशः भवति केरलम्। सुविशालः देशः। विभिन्नजातीयानां विभिन्नमतावलम्बिनां विभिन्नसरीयानां विविध भाषावतां, विभिन्नरुचयानां च सम्प्लवः भवति केरलराज्यम्। केरलस्य सम्पत्तः अद्वितीयमेव। विविध जैववैविध्यव्यवस्थायां सङ्केतः चाभवत् अस्माकं केरलं। विभिन्नभाषाभाषिणः धर्मप्रसारकाः च अत्रासन्।

अस्माकं केरलराज्यं तपोनिष्ठाः मुनयः, त्यागधनाः राजानाः, विविधसिद्धान्तप्रतिपादकाः, विविधधर्मप्रसारकाः महर्षयश्च सुसम्पन्नासीत्। केरलस्य भूप्रकृतिं केचन व्यतिरिच्यात् केरले विद्यमानं ४४ नद्यां ४१ नद्यां पश्चिमभागं त्रीणि पूर्वभागं च प्रवहन्तः चासन्। केरलस्य जन्तुजालवैविध्यमपि अन्ये सविशेषता।

सर्वेषां स्वाभिप्रायं स्वातन्त्र्यं च प्रकटयितु निर्बाधः अवकाशोऽपि अत्र आसीत्। अतः केरले अद्य केचन समस्याः उद्भूतः खलु।

अप्रतीक्षरूपेणागतं दुरन्तं केरलस्य परिस्थितिः नाशमकरोत्। एकस्मिन् दिने ~~अस्माकं~~ गृहं सुप्रभाते उत्थाय परितः द्रष्टुं चेत् अस्माकं गृहं नास्ति वा ? ईदृशी अवस्था... चिन्तनं करोतुमपि अशक्यः अभवन् किन्तु प्रलयम् इति भीकरदुरन्तः केरलराज्यं इति आवासव्यवस्थां निर्जीवं करोति। यथा चिन्तयेत् भयानक-स्वप्नः अथवा एकं ~~क्रर्स्वा~~ केरलेष्वामिव अभिमानकरं मुहूर्तानि सञ्जातम्। केरले विद्यमानां ५४ सेतुबन्धने ३७ बन्धनानि प्रलयकाले अबन्धयं। केरलजनानां मनः अद्य एकं भीतिस्वप्नरूपेण तादृशमवस्था स्थिता।

अचिरतेन चण्डावातेन मेघारवैश्च वृष्टिः

अप्रतीक्षितरूपेणागच्छत् प्रलयजलं निरोद्धुं न कोऽपि

गृहाङ्कणाः सर्वे जलोपप्लवः सञ्जातम् । प्लुतजलं

प्रवहति न तु मुगावशिवटः अपि तु मनुष्यजडान्वि

केरलजनाः साद्यं कर्तुं प्रथमं दुर्घटनामेव इयं ।

"नवादिकनवम्यां प्रलयम्" इति विख्यातः 1924 केरलचरित्रे

नमे वर्षाग्र्यां प्रलयानन्तरं ईदृशं प्रलयं न सञ्जातम् ।

न केवलं जलोपप्लवः अपि तु भूस्खलनं, इञ्झावातः

अनावृष्टिः तेन सकम्पन भूमिर्देवी प्रकृतीमातु च

रौद्रभावमेव अतीत दिनानां वयं साक्ष्यं अकरोत् ।

गृहाङ्कणाः कूपमिव परिवर्तितकाले

समये रक्षकः आसीत् जालकाः । शीघ्रन गन्तुं अशक्यं

प्रदेशानामपि स्वस्य प्राणरक्षां अवगण्य तं नौकायाँ

रक्षाकर्म कृतवान् ।

"न शिलाप्रतिमयैः किन्तु मत्स्यदुर्गन्धवाहिनी

नौकायामेव वयं ईश्वरं पश्याव"।

इति वचनं मम मनसि स्पृशं कृतवती ।

समुद्रे अधास्थितानां कल्पितानां जनविभागः एव

युवजनाः, मत्स्योपजीविनः च किन्तु आपत्काले तामेव

आश्रयं भवेत् । तस्मिन् 'जैसल' नाम जालिका

तस्य शरीरं रक्षाय दत्तवान् । इयं प्रवर्तिणामुपरि

यत्किमपि नावश्यकम् केरलजनाय ? फेसबुक्,

वाट्सअप्प् तेषु सर्वे सामुहिकमाध्यमेषु सहाय्यं

कुर्वन्ति युवजनाः । अप्राणभयात अन्येषु जीवनरक्षायै

ताः कृतप्रयत्नः स्यात् ।

विद्यालयानां अवासारण समावासं

परिवर्तितसमये कुरवाणी कन्ट्रोल रूम् इति परिवर्तन

क्षेत्राङ्कणानि, क्रैस्तवदेवालये च निस्कारपल्ल्याः
विस्तृतवन्तः। जातिभेदः मतद्वेषः, वर्णविवेचनं सर्वे
प्रलयजले अप्लाव। विभिन्नजातीयाः, विभिन्नमतावलम्बि
नः, स्वदेशीयाः च एकमनसा कृत्य अवसारण समावासे।
भोजनं कृतवन्तः। ३५८ जनानां जीवहानी कृतं किन्तु
३३००० जनानां जीवरक्षणं कर्तुं शक्तः च। प्रलयदिनेषु
केरले दृश्यमानं साहोदर्यं ऐक्यं च प्रशंसनीयमेव।
केरलस्य महत्वं सर्वे प्रसारिताः खलु तथापि आपत्काले
अनेकानि सहायहस्तानि केरलजनताः स्वीकृतानि।
विदेशा, प्रदेशे च बहुविधानि सहायकानि केरलं
स्वीकृतवन्तः। आबालवृद्धं जनाः एकमनसा अतिजीवने
भागभागत्वमारभत। करसेन ओपरेषन् सहयोग मुखेन
व्योमसेना ओपरेषन् मदद् मुखेन तीरसंरक्षणसेन
ओपरेषन् करुणा प्रभृतया क्रियामुखेनश्च अतिजीवनं
भागभागत्वं कृतवान्। प्रलयकाले विद्यमानानां केरलस्य
ऐक्यं दृष्टुं सदा इयं प्रलयं सञ्जातमिति चिन्तयामः

अद्य अतीत काले सञ्जातम् प्रलयात्
वयं शनैः शनैः परिवर्तितवन्तः। अप्रतीक्षणागतं
प्रलयं अभिमुखीकर्तुं कोऽपि केरलजनाः
प्रयत्नविहीनासन् भवेयुः। न किञ्चितपि सम्भव्य-
मिति चिन्तयानां केचन गृहे एव जलोपप्लवः
सञ्जातम्। अतिजीवनसमये वयं भाविजीवनार्थं किं
करोतुमित्येतः विचारं कर्तुं आवश्यकं भवति।
इदं सञ्जातम् प्रलयस्य

कारणं किं ? चिन्तनान्तरे वयं अवगन्तुं शक्
वयं, मानवाः एव एतदर्थं कारणमिति वास्तवा
कालावस्थाव्यतिथानेन वृष्टिचक्रे
अस्वाभाविकता सञ्जातम् । प्रकृत्याः चाक्रिककर्मणाम्,
परिवर्तनमेव एषां दुर्घटनां कारणं । एतस्य
कारणमेव मानवः इति विषये उत्कण्ठानासीत् ।

सिकताशोरवरणार्थं नद्यां हृदे खननं करोति,
वस्त्रप्रक्षालनेन, मानवानां, जन्तुनां प्रक्षालनेन, च
नदीजलं मलिनीकरणं कृतवान्, गृहोपकरणार्थं
गृहनिर्माणार्थं व्यावसायिकावश्यार्थं, गृहालङ्कारार्थं
च वृक्षाणि छिन्दन्ति मानवाः । पर्वतानां सर्वे
खन्योमादीनां नाशं करोति ।

प्रलयानन्तरं रिपोर्ट पत्रिके अवगन्तुं
शक्नुमः यत् वर्तन्ते जे सि बि · खन्योद्यमादीनां
खननं करोति तदेव भूस्खलनस्य कारणमित्येतः ।
1924 तमे वर्षस्यां प्रलयानन्तरं यत्किमपि
प्रयत्नामपि इयं वर्षे तत न कृतवन्तः केरलसर्वकार
अतीत शतके यः प्रदेशानां दुर्घटना जलप
प्लावः सञ्जातम् तद् प्रदेशेनैव अद्य जलप्लवः
सञ्जातम् । एतस्य अर्थं किं ? 1924 तमे वर्षे
सञ्जातम् नुतानन्तरं यथा किञ्चित
कृतप्रयत्नः चेत् अद्य इयं अवस्था न सञ्जातम् ।
किन्तु व्यवस्थापकाः एतत् विषये विचारं
कर्तुं अनुत्सुकाः भवेमः ।

मानवाः यत्किमपि मालिन्यवस्तूनां
निक्षिप्य नद्यां मलिनं करोतमुद्धुक्तोभवन् तत्

मालिन्यमेव नद्यां प्रलयावसरे गृहेभ्यां, अन्ये प्रदेशेभ्यां निक्षिप्यते । केचन शास्त्रकाराः वदन्ति ते मालिन्यः जैवाः, कर्बरकाणांशमेव फलभूयिष्ठत्वः सन्ति ततः केरले प्रलयानन्तरं कार्षिकविलाभ्यां स्फुरणं भवेदिति । किन्तु प्रलयानन्तरं केरले अतीव क्षामः सञ्जातम् । जलदौर्लभ्यं, अनावृष्टिः अपि सञ्जातम् । कूपि दैन्याणि सर्वे शुष्काः भवेयुः ।

“अन्ते समुद्रं प्राप्य नदी तस्य ~~दुष्कर~~ दुष्करयाता समापयती” एतदवसरे वयं स्मरामः

“सलिलेनैव जीवन्ति सर्वे मानवकृमिजाः ।
तस्मात्सलिलरक्षार्थं प्रयतन्तामनारतम् ॥

केरलराज्यं **अद्य** अपि आतिजीवनसमये एव । केरले पूर्वस्थितिं केवलं दशवर्षमेव आवश्यमिति वदन्ति शास्त्रकाराः । किन्तु केरलेभ्यां एकत्वं प्रयत्नशीलः च तस्मिन् शीघ्रमेव पुनर्जनं कर्तुं सहायकं भवति । प्रलयसमये केरलस्य मुख्यमन्त्रिणः पुरितारश्वासनिधि (सि.एम्.डि.आर्.एफ्) इति नाम्ना निधिः आरब्धा । एतदर्थं शतकोटि रूप्याणिमेव जायमानं भवेत् । 'नवकेरल भाग्यक्कुरि' एव अनेके प्रयत्नाः । न कोऽपि एतत् अपि तु प्रलयसम्बन्धे 'प्रलयाक्षराणि' इति नाम्ना एकं पुस्तकमेव प्रसिद्धीकृतश्चासन् । प्रलयस्मरणो

चन्दमंगलं प्रदेशे निर्माणं चेक्कुट्टि पाव प्रसिद्धम् खलु ।

किन्तु एकस्यापि प्रलयं अभिमुखीकर्तुं केरलजनता कृतप्रयत्ना नासीत् । एतदर्थं चिन्तनं कर्तुं व्यवस्था उत्सुकाः भवेयुः । कालावस्थाविदग्धाः अपि एतत् विषये पराजिताः भवन्ति ।

प्रकृति दुर्घटना निरोधं वयं अशक्ताः भवामः । तस्मिन् निरोधं भगवदर्शनमेव । किन्तु यथा दुर्घटना सञ्जातम् तेषु उद्भवानां हानिः न्यूनीकर्तुं वयं शक्नुमः । तथा विविध दुर्घटनाभ्यां पीडनं कर्तुं जनाय एतत् निवारणाय किञ्चित् उपायः चिन्तनीयः ।

अस्माकं मनोभावस्य वैशाल्यस्य अभावमेव सर्वे समस्यानां कारणमिति ख्यातः । अतः जनानां उद्बोधनमेव अवश्यं करणीयम् । भावनानां उदात्तीकरणं एव एतदर्थं प्रथमम् करणीयम् । न तु आपत्काले अस्माकं राज्ये संरक्षणं कर्तुं जनान् वयं मा विस्मर्तव्यम् ।

देशरक्षा समो पुण्यं देशरक्षा समो व्रतम्
देशरक्षा समो योगो दृष्टो नैव च नैव च ।

केरलाभ्याः अतिवेगं नातिदूरे अतिजीवयेम इति प्रार्थितवन्तः

उदात्तानां विचाराणां वर्धनं यदि कुर्महे
शक्नुयाम वयं कर्तुं समस्या जालवारणम् ॥